

Ehdotus
Käsittelijä

A 1978/UHN
Kestävä Pohjola -valiokunta

Mietintö, joka koskee jäsenehdotusta syvänmerenpohjassa harjoitettavan kaivostoiminnan väliaikaisesta kieltämisestä

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että kielletään syvänmerenpohjassa harjoitettava kaivostoiminta kansainvälisillä vesialueilla väliaikaisesti niin kauan kuin toiminnan ympäristövaikutukset sekä sosiaaliset ja taloudelliset seuraukset ovat selvittämättä.

Taustaa

Planeettamme terveys on riippuvainen meristä. Meret peittävät yli 70 prosenttia maapallon pinta-alasta, ja 95 prosenttia maapallon biosfääristä on merissä. Meri on ainutlaatuinen biologisen monimuotoisuuden koti ja tärkeä liittolainen ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa, minkä lisäksi merillä on kulttuurista arvoa yhteiskunnille ympäri maailmaa.

Merialueet kohtaavat koko ajan uusia uhkia, esimerkkeinä ilmastonmuutos, ylikalastus, muovijätteet ja merenpohjan poraus, ja nyt merillä on jo uusi ja vaarallinen uhka edessään: syvänmeren kaivostoiminta. Mineraaleja, metalleja ja öljyä etsivät syvänmeren kaivostoimintaa harjoittavat yritykset ja niitä tukevat valtiot kilpailevat siitä, kuka ehtii ensimmäisenä louhimaan merenpohjasta maaperän harvinaisia metalleja, kuten nikkeliä, kobolttia, kuparia ja mangaania.

Jos tämän kaltainen riskialtis teollisuus saisi jatkua, siitä aiheutuisi huomattavaa vahinkoa merten haavoittuville ekosysteemeille ja niille miljoonille lajeille, joille meri on koti, millä puolestaan olisi vaikutusta perinteiseen toimintaan, kuten kalastukseen, joka on hyvin tärkeä osa elintarvikehuoltoa ja rannikkoyhteisöjen omavaraisuutta. Yli 600 tieteen ja menettelytapojen asiantuntijaa on varoittanut syvänmeren kaivostoiminnasta, jonka seurauksena luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemitoinnot häviäisivät useamman sukupolven ajaksi.

Lisäksi meret ja syvänmeren ekosysteemit ovat ratkaisevia ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa, sillä meret muodostavat maailman suurimman hiilivaraston ja varastoivat suunnattomia määriä hiilidioksidia. Syvänmeren kaivostoiminta voi häiritä



meren hiilenvarastoimis- ja ilmastonsäätelykykyä rikkomalla varastoja, jolloin merenpohjaan varastoitunut kaasu vapautuu.

Syvänmeren kaivostoiminnan puolestapuhujat väittävät, että merenpohjassa olevia mineraaleja tarvitaan vihreään siirtymään, jotta esimerkiksi pystytään täyttämään sähköautojen akkuteollisuuden komponenttitarpeet. Jotkut alan toimijat ja syvänmeren kaivostoimintaa kannattavat valtiot korostavat, että syvänmeren kaivostoiminta on tärkeä käynnistää jo vuonna 2024, kun taas toisten toimijoiden mielestä akkutuotannon uusi sukupolvi on jo tulossa. Uusissa akuissa metalleja voidaan uusiokäyttää tai niitä ei tarvita lainkaan. Sen sijaan, että lanseerataan uusi ja mittava merenpohjan kaivannaisteollisuus, kaikkien osapuolten tulisi siis investoida uuteen tekniikkaan ja järjestelmiin, jotka vähentävät raakamineraalien kysyntää uusiokäytön, kierrätyksen ja innovatiivisen suunnittelun ansiosta.

Vihreää siirtymää ei saa toteuttaa biologisen monimuotoisuuden ja maapallon suurimman luontaisen hiilinielun kustannuksella. Greenpeace huomauttaa myös merenpohjan poraamisesta aiheutuvista riskeistä: sedimenttiä kulkeutuu virtaamien ja vastaavien mukana alueilta, joissa on porattu, sellaisille alueille, jotka ovat vielä koskemattomia ja jolloin myös muun muassa näiden alueiden koralliriutat tuhoutuvat, vaikkei alueilla edes ole porattu.

Naurun tasavalta esitti vuonna 2021 virallisen pyynnön syvänmeren luonnonvarojen hyödyntämisen aloittamisesta, ja tämän jälkeen kansainvälinen merenpohjaviranomainen International Seabed Authority (ISA) on pyrkinyt vauhdittamaan syvänmeren kaivostoimintaa koskevan säännösten kehittämistä. Tavoitteena on, että säännöstö voitaisiin hyväksyä niinkin nopeasti kuin vuoden 2024 heinäkuussa. Toisin sanoen meillä on alle vuosi aikaa pysäyttää tällainen irrationaalinen teollisuus ja suojella meriä ennen kuin on liian myöhäistä. On myös herännyt huoli siitä, että toimielin, jonka oli määrä ohjata historian suurinta kaivostoimintaa, sikäli kuin sen sallitaan jatkavan, ei sovellu tarkoitukseen. Vaikuttaa siltä, että kansainvälisen merenpohjaviranomaisen ISA:n toimintaa ja sen ehdottamaa kaivostoiminnan säännöstöä ohjaa selvästi teollisuuteen pohjaava agenda, jossa ei ole ollenkaan otettu huomioon riippumatonta tieteellistä arviointia.

Kiire aloittaa syvänmeren kaivostoiminta ei ole sovitettavissa yhteen kansainvälisten ilmastovelvoitteiden ja luonnonsuojelutoimien kanssa. Näihin voidaan lukea Leaders Pledge for Nature ja päätöslauselma 122 syvänmeren ekosysteemien ja biologisen monimuotoisuuden suojelusta määräämällä merenpohjan kaivostoimintaan kohdistuva väliaikainen kieltä, jonka IUCN World Conservation Congress -kongressin ylivoimainen enemmistö hyväksyi syyskuussa 2021.



Valiokunnan näkemykset

Valiokunta panee erittäin kiinnostuneena merkille, että YK:n johdolla käydään neuvotteluja syvänmeren kaivostoiminnan menettelysäännöistä. Valiokunta korostaa, että on tärkeää varmistaa syvänmerenpohjassa harjoitettavan kaivostoiminnan valvonta ja varmistaa varovainen mineraalien louhinta, jotta ei aiheutettaisi suuria vahinkoja tärkeille elinympäristöille, jotka ovat olleet koskemattomia tuhansien vuosien ajan. Valiokunta toteaa, että syvänmeren kaivostoimintaan liittyy riski siitä, että merenpohjasta vapautuu sinne varastoituneita suuria hiilimääriä. Mikäli näin käy, kasvihuonekaasupäästöjen määrät voivat kasvaa arvaamattoman suuriksi ja vauhdittaa siten ilmastonmuutosta.

Erittäin huolestuneena pannaan myös merkille, että syvänmeren kaivostoiminnan vaikutuksista puuttuu vieläkin tietoa ja tutkimusta, ja siksi tällä osa-alueella tarvitaan lisää tietoa. Luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja kiihtyvä ilmastonmuutos edellyttävät, että maailman maat noudattavat varovaisuutta tällaisissa kysymyksissä.

Valiokunta painottaa, että ehdotus koskee toimintaa kansainvälisillä merialueilla ja että kansainvälinen merenpohjajärjestö (ISA) myöntää sitä koskevat luvat. Tähän mennessä ISA ei ole vielä antanut lupia kaivostoimintaan, mutta se on myöntänyt 31 etsintälupaa.

Valiokunta panee merkille Euroopan parlamentin päätöslauselman¹ kestävästä sinisestä taloudesta EU:ssa, jossa todetaan, että syvänmeren tyypilliset ympäristöolot tekevät siitä erittäin haavoittuvan ihmisten häiritsevän toiminnan osalta. Tämän perusteella parlamentti on kehottanut komissiota ja jäsenvaltioita tukemaan syvänmeren kaivostoiminnan kansainvälistä moratoriota. Valiokunta viittaa Euroopan parlamentin² ja EU-komission³ päätöslauselmiin:

¹ [Texts adopted - A sustainable blue economy in the EU: the role of fisheries and aquaculture - Tuesday, 3 May 2022 \(eu-ropa.eu\)](https://eur-ropa.eu)

² Euroopan parlamentti vuonna 2021: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0277_EN.html Reiterates its call on the Member States and the Commission to work through the International Seabed Authority in order to ensure transparency in its working methods as well as the **effective protection of the marine environment from harmful effects and the protection and preservation of the marine environment**, as required under Parts XI and XII of the UN Convention on the Law of the Sea, and calls on the Member States to assume a proactive and progressive role within international bodies in order to put forward transparency reforms and increase the overall environmental ambition of actions undertaken;

³ EU-komissio vuonna 2022: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-06/join-2022-28_en.pdf *On deep seabed mining, there is a broad consensus in the scientific community and among States that knowledge related to deep-sea environment and the impacts of mining are not comprehensive enough to enable evidence-based decision-making to allow for proceeding safely with exploitation.* The EU will continue to advocate for prohibiting deep-sea mining until these scientific gaps are properly filled, that it can be demonstrated that no harmful effects arise from mining and, as required under the UNCLOS, the necessary provisions in the exploitation regulations for the effective protection of the marine environment are in place.



Valiokunta panee merkille, että Tanskan, Ruotsin ja Suomen hallitusten lähtökohtana on se, että meriympäristön vahvalle suojelulle tulee olla säännöt ennen kuin syvänmeren kaivostoimintaa voidaan harkita. Hallitukset viittaavat siihen, että maailman maat neuvottelevat parhaillaan kansainvälisen merenpohjajärjestön (ISA) puitteissa syvänmeren pohjan mineraalien ja metallien louhinnan sääntökehyksistä. Samalla hallitukset painottavat myös sitä, että tiedot syvänmeren organismeista ja elinympäristöistä sekä louhinnan ympäristövaikutuksista ovat erittäin puutteellisia. Tanskan hallitus on ilmoittanut, että koko valtakunnan viranomaiset ovat sopineet tukevansa ennaltaehkäisevää taukoa kansainvälisen syvänmerenpohjan kaivostoimintaan. Valiokunta panee erittäin kiinnostuneena merkille erään tutkijaryhmän vastikään julkaisemat tulokset⁴ syvänmeren tutkimuksesta Chilessä ja sen läheisyydessä. Pelkästään yhdessä tutkimuksessa havaittiin yli 100 luultavasti aiemmin tuntematonta lajia.

Kiirunassa 25. kesäkuuta 2024

Johan Andersson (S)
Karin Gaardsted (S)
Åsa Karlsson (S)

Ola Elvestuen (V)
Emma Berginger (MP)

VARAUMA

Vapaa Pohjola ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että syvänmerenpohjassa harjoitettava kaivostoiminta kansainvälisillä vesialueilla laitetaan ennaltaehkäisevälle tauolle, kunnes meriympäristöä suojaavat ja epävarmuudet huomioivat säännöt ovat voimassa.

Käsittelyssä oleva ehdotus toiminnan kieltämisestä väliaikaisesti on ongelmallinen, sillä epäselväksi jää, milloin toiminnan ympäristövaikutusten sekä sosiaalisten ja taloudellisten seurausten selvittämistä koskevien kriteerien katsotaan täyttyneen. Vapaa Pohjola katsoo, että Ruotsin, Tanskan ja Suomen hallitusten suhtautuminen kysymykseen on järkevä, sillä syvänmerenpohjassa harjoitettavan kaivostoiminnan salliminen kytketään toimivaan lainsäädäntöön. Koska syvänmerenpohjassa harjoitettavan kaivostoiminnan seuraukset riippuvat paljolti siitä, mitä, missä ja miten toimintaa harjoitetaan, jokaisesta tapauksesta on tehtävä erillinen selvitys. Vaatimus lain säätämisestä on parempi vaihtoehto kuin yleinen kieltö. Siten suhteellisuus, ennakoitavuus ja oikeusvarmuus toteutuvat paremmin.

⁴ [More than 100 possible new marine species discovered in a single deepsea expedition \(ampproject.org\)](https://ampproject.org)



Kansainväliset neuvottelut voivat koskea muun muassa ympäristölainsäädännön standardeja ja yhteistä riskinarviointia.

Kiirunassa 25. kesäkuuta 2024

Staffan Eklöf (SD)